

**HE LLEGIT
NO SÉ ON**

**EVA
PIQUER**

**Què tenim que no
tinguin les màquines?**

“Ets un robot?”, em pregunta el Twitter per deixar-me accedir al meu compte. Responc que no, i un robot em diu: “Gràcies, humà!”

**Un fan de Dylan i de
Murakami que va rebre
un Nobel inesperat**

Jo tenia menys de deu anys, perquè érem al pis vell. Em vaig enganxar a una pel·lícula de la tele. No sé si l'havia seguit des del principi, ni si li havien posat un o dos rombes. Només sé que una escena em va quedar tan gravada, i em va fer tanta por, que ni ara gosaria tornar-la a veure. Parlo de *The Stepford Wives*, una cinta del 1975 protagonitzada per Katharine Ross i basada en una novel·la d'Ira Levin (Nova York, 1929-2007). Se'n va fer un *remake* al cap de tres dècades, amb Nicole Kidman. Hi penso de tant en tant, en aquella pel·lícula i en aquella escena. Hi he pensat de nou, òbviament, llegint *La Klara i el Sol* (Anagrama, traducció al català de Xavier Pàmies), la vuitena novel·la de Kazuo Ishiguro i la primera que publica després d'haver rebut el premi Nobel.

Però el gran referent d'Ishiguro és Ishiguro. Vull dir que l'obra que he tingut present en tot moment durant la lectura de *La Klara i el Sol* és la inquietant i pertorbadora *No em deixis mai*, una novel·la narrada per la Kathy, una dona de 31 anys que treballa de cuidadora i recorda l'època passada en un internat exclusiu, mentre alguns dels seus companys ja han “arribat a terme”. Una novel·la fascinant que em va convertir en incondicional d'Ishiguro quan ningú podia ni sospitar que li acabarien concedint el guardó suec. Per cert: l'autor britànic (nascut al Japó el 1954) va rebre el Nobel per sorpresa l'any després que anés a parar a un dels seus ídols, Bob Dylan. També admira un dels candidats

KAZUO ISHIGURO

crònics al premi: “Soc fan de Murakami, és un dels escriptors importants del món”, ens va dir Ishiguro en una roda de premsa telemàtica des de casa seva: en segon pla, el piano a l'esquerra i una prestatgeria amb llibres a la dreta.

**Una amiga artificial que
aprèn com funciona la
condició humana**

La Klara i el Sol torna a ser una distopia que funciona com a paràbola del món actual. La narradora té aspecte de dona, però no ho és del tot: la Klara és un robot, encara que Ishiguro opta per referir-s'hi com una AA, una Amiga Artificial especialitzada a cuidar adolescents. Aquesta intel·ligència artificial que s'esforça per entendre com funciona la condició humana té una capaci-

tat sorprenent d'assimilar i relacionar el que veu, i això que ja n'han sortit models més sofisticats. L'obsolescència de les màquines i de les persones plana per l'obra de Kazuo Ishiguro, un escriptoràs que sap dotar les novel·les d'una càrrega emocional molt particular, molt intensa, molt profunda. També sap triar el millor narrador per a cada història: quin encert, aquest intent de descriure'ns a través d'una màquina que no té prejudicis, que s'alimenta amb la llum del sol i que no perd mai l'esperança. Una màquina que, de fet, funciona com a mirall de la naturalesa humana. L'interès d'Ishiguro no recau tant en la tecnologia com en les persones, en allò que ens fa insubstituïbles. ¿Ens arribaran a imitar fins a tal punt, les màquines, que podran reencarnar-se en nosaltres? ¿O dins nostre hi ha alguna cosa que no es pot reemplaçar, que ens transcendeix, que ens fa ser únics de veritat?

Ishiguro ja havia escrit *La Klara i el Sol* quan va arribar la pandèmia, però no deixa de sobtar que els adolescents intel·ligents rebin les classes de forma virtual des de casa, que tinguin poques oportunitats de socialitzar-se i que tot-hom visqui adherit al seu “rectangle de butxaca”. Al final, quan la Klara és al solar i rep la visita de la gerent de la botiga, resulta inevitable pensar en els vells que tenim aparcats en residències. Igualment desfilen per les més de tres-centes pàgines el sentiment de culpa de la mare de la Josie (quina mare no se sent culpable?), el debat sobre els límits de l'enginyeria genètica i l'amenaça del feixisme. “És una meditació sobre la solitud”, diu Ishiguro. I em venen ganes de dir-li que si ens sentim menys sols és gràcies a novel·les com aquesta. ♦♦

**MINÚCIES
JORDI LLOVET**

Pederàstia

Fa pocs dies es descobria a Catalunya un nou cas de pederàstia a càrrec d'un eclesiàstic. Sens dubte n'hi ha molts entre els seglars, però els dels clergues –maristes, benedictins, capellans de parròquia– causen una estupefacció més gran i són un gran motiu d'escàndol. Se suposa que els seglars som pecadors vulgars, però que els homes d'Església han de perseverar en la castedat i la puresa, atès que n'han fet uns vots explícits en abraçar aquesta professió.

Però hi ha un altre motiu per no acabar d'entendre que els sacerdots i monjos caiguin en aquestes pràctiques, que aquí no jutjarem moralment, per manca d'autoritat. Ja ho faran (no sempre ho fan) les jerarquies. El cas és que els clergues que incorren en aquests abusos no demostren únicament la seva escassa contenció davant les pulsions sexuals, sinó que, a més, demostren no haver quedat colpits pels càstigs que no l'Església, ni els tribunals ordinaris, sinó Déu mateix els infligirà a causa de tals pecats.

No solament no han llegit tot el que diu la Bíblia sobre aquesta mena d'actes –no s'hi estalvien adúlter i homosexuals–, sinó que tampoc no han llegit passatges dels escrits apòcrifs cristians, molt alligonadors. Així, per exemple, en l'anomenat *Apocalipsi de Pau*, de cap a mitjan segle III, escrit possiblement a Alexandria o un altre lloc d'Egipte, es lleixeixen coses molt esborronadores. Un que visitava l'infern –van fer-ho Ulisses i el Dant, igualment– va veure un vell agafat pel coll, al qual els dimonis traspasaven amb forques molt roents. Aquest visitant pregunta la raó d'aquest suplici, i l'àngel del Tàrtar li respon: “Aquest que ara veus era un capellà que no complia com cal el seu ministeri: menjava molt, bevia i fornicava, i al mateix temps repartia la sagrada forma davant l'altar santificat”. I en veure'n un altre cobert de foc fins a la cintura, amb cucs que li sortien de la boca i dels naris, gemegant i plorant, pregunta el foraster: “Què ha fet, aquest?” Diu l'àngel: “Aquest és un diaca que es menjava les sagrades ofrenes, fornicava i no feia res de just davant Déu. Vet aquí per què purga la seva pena, sens treva”. (Ho hem traduït de l'edició francesa de la *Pléiade*, 1997, pàg. 811 i següent).

Els seglars descreguts no saben què espera als pecadors a la ultratomba, ni els sol importar gots. Els clergues, per contra, estan obligats a saber-ho: haurien de sentir una esgarripança fenomenal en llegir aquesta mena d'apocalipsis. Deu ser que ara ni els homes d'Església no lleixeixen les Escriptures. ♦♦

AIXÒ NO CAL DIR-HO

El suèter o la jaqueta de llana de l'Starsky

El suèter de llana de l'Starsky portava la sèrie fins a l'origen de la tragèdia amb els seus dibuixos com d'atuell grec. Aquests ornaments es diuen gregues; però, llavors, Las Grecas eren per a nosaltres un amor boig, *locamentí*, que no havia passat per André Breton. El que feien els surrealistes francesos des de la cultura, és a dir, sabotejar l'ordre de les coses, els pobres ho han fet sempre des de l'absència de la cultura. Perquè la cultura és una forma de poder (els surrealistes no es mamaven el dit, no), i quan el poder veu algú sense recursos gira cua i va per feina.

La sèrie es deia com els seus protagonistes, *Starsky i Hutch*. Era un temps en què a la televisió li passava com a les ciutats holandeses, que estaven fetes a la

dimensió humana, i per aquesta raó les sèries portaven nom de persona: *Banacek*, *Kojak*, *Colombo*, *Cannon*, *McCloud*, *Ironside*, *Perry Mason*, *Starsky i Hutch*. El que diferencia el teatre de Molière de les telesèries policiaques és el mateix que hi ha entre l'humanisme i l'individu. Allò que per a Molière és un caràcter humà (un misantrop, un hipocondríac, un avar... –La Bruyère encara no havia escrit la seva revisió de Teofrast, però estava a punt–), en cadenes com ABC, NBC i CBS es concretava en una persona. I no ho feia amb un nom de pila, que tan sols serveix per anar a jugar a bitlles, sinó pel seu cognom, pels seus orígens. Mitjançant cognoms tan dissemblants (Colombo, italià; Banacek, polonès; Kojak, estranyament grec; Starsky, una barreja estrambòtica del jueu italià a la

manera de Chico Marx), la televisió feia gala de la diversitat del país, que es trobava en les persones més que en cap altre lloc.

Aquest mes de març passat, l'Starsky, vull dir l'actor Paul Michael Glaser, ha fet 78 anys. Fa temps que el seu Ford Torino (aquell cotxe vermell amb els llamps blancs) va cedir el protagonisme al Ford Torino de Clint Eastwood. Aquell cotxe parlava de ser jove, i aquest de ser vell. Això sí, la seva jaqueta de punt, o suèter, que mai no he sabut com dir-ne, va transcendir al món real; la gent en volia portar una d'igual, no com la gavadina de Colombo o el barret de Sherlock, que es van mantenir en el món icònic. Que estem atrapats per una jaqueta ja ho havia dit Gógol a *L'abric*. ♦♦

**JAVIER
PÉREZ
ANDÚJAR**

